

РОЛЬ КИТАЙСЬКИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ТРАНСФОРМАЦІЇ ПАЛИВНО-СИРОВИННОГО СЕКТОРУ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Мочонов Данііл Владиславович

аспірант,

Інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Упродовж останніх двох десятиліть Китай закріпився серед ключових глобальних інвесторів у паливно-сировинний сектор країн, що розвиваються, а у 2024–2025 рр. ця тенденція не лише зберіглася, але й набула нових якісних характеристик. Поєднання потреб ресурсної безпеки, прискорення енергетичного переходу та геополітичної фрагментації світової економіки стимулює китайські державні та приватні компанії активніше інвестувати у видобувну промисловість, енергетику та пов'язану інфраструктуру. Реалізація ініціативи Belt and Road Initiative (BRI) залишається ключовою інституційною рамкою такої експансії, забезпечуючи синергію між прямими інвестиціями, кредитуванням політичних банків і підрядними інфраструктурними контрактами [1; 2; 3].

За узагальненими оцінками Green Finance & Development Center, 2024 рік став рекордним за сукупним обсягом залучення в межах BRI: 70,7 млрд дол США припадало на будівельні контракти та близько 51 млрд дол США – на інвестиції, що сумарно становило приблизно 121,8 млрд дол США. Порівняно з 2023 роком це означало зростання приблизно на третину. Важливо, що така динаміка відбувалася на тлі загалом нестабільних глобальних потоків прямих іноземних інвестицій, що підкреслює стратегічний характер китайської присутності в ресурсних секторах країн Глобального Півдня [1; 4].

Метою дослідження є визначення особливостей і наслідків впливу китайських інвестицій на розвиток паливно-сировинного сектору країн, що розвиваються, з урахуванням глобальних викликів 2024–2025 рр. та структурних змін світової економіки [1; 2].

Аналіз останніх даних показує, що китайська інвестиційна активність має чітко виражену ресурсно-інфраструктурну спрямованість. За статистикою MOFCOM, у січні–листопаді 2024 року китайські підприємства здійснили близько 29,5 млрд дол США нефінансових прямих інвестицій у країнах уздовж BRI, тоді як вартість новопідписаних контрактів у цих країнах досягла 113 млрд дол США. Така структура підтверджує, що Китай поєднує інвестиції з великими підрядними

проєктами, формуючи довгострокову присутність у ресурсних економіках [2; 5].

У 2025 році ця тенденція посилилася: сукупний обсяг BRI-залучення зріс до приблизно 128,4 млрд дол США у будівельних контрактах і близько 85,2 млрд дол США інвестицій. Особливо показовим стало різке зростання енергетичного напрямку: загальне енергетичне залучення у 2025 році досягло 93,9 млрд дол США, що більш ніж удвічі перевищило показник попереднього року. Така динаміка свідчить про те, що енергетична безпека та контроль над ресурсними ланцюгами залишаються центральними елементами зовнішньоекономічної стратегії Китаю [3; 6].

Структурний аналіз демонструє подвійний характер сучасної китайської експансії. З одного боку, у 2025 році різко зросла активність у традиційних вуглеводнях: залучення в нафтовому сегменті перевищило 42 млрд дол США, а в газовому 27 млрд дол США. Для порівняння, у 2024 році сумарний показник для нафти й газу становив близько 24,3 млрд дол США. З іншого боку, паралельно збільшується частка «зеленої» енергетики: у 2025 році інвестиції та контракти у сонячній, вітровій та гідроенергетиці досягли приблизно 21,4 млрд дол США проти 12,3 млрд дол США у 2024 році. Це свідчить про поступову адаптацію китайської інвестиційної моделі до глобального енергетичного переходу [3; 7].

На мікрорівні конкретні проєкти підтверджують зазначені тенденції. Зокрема, серед найбільших угод у секторі металів і видобутку в 2024–2025 рр. фігурують:

- участь китайських компаній у мідно-кобальтових проєктах у Демократичній Республіці Конго (зокрема діяльність China Molybdenum та пов'язані інвестиції у Tenke Fungurume);

- інвестиції китайських корпорацій у мідні активи Перу та Чилі, включаючи проєкти, пов'язані з компаніями MMG та Chinalco;

- зростання угод у секторі металів у Казахстані, який у звітах Green FDC названо одним із ключових фокусів китайських інвесторів у 2025 році;

- інфраструктурно-енергетичні контракти в країнах Південно-Східної Азії, пов'язані з будівництвом електростанцій, мереж і логістичних коридорів [2; 5].

Дані Rhodium Group додатково підтверджують концентрацію китайського капіталу у «матеріальних» секторах. У 2024 році completed investment китайських компаній становив близько 58 млрд дол США – це перше річне зростання з 2017 року. Обсяг угод злиттів і поглинань піднявся до 18,9 млрд дол США порівняно з 10,1 млрд дол США у 2023 році. При цьому три галузі, автомобілебудування, базові матеріали та енергетика, сформували 77% усіх нових інвестицій. Зокрема, сектор базових матеріалів досяг 29,3 млрд дол США нових інвестицій, а

енергетика – 21,8 млрд дол США, що є максимальним рівнем із 2019 року [4].

Для економік країн-реципієнтів китайські інвестиції створюють комплексний трансформаційний ефект. Передусім вони сприяють прискоренню інфраструктурної модернізації. Як зазначає Світовий банк у дослідженні Belt and Road Economics, транспортні та енергетичні коридори можуть істотно знижувати торговельні витрати та підвищувати інтеграцію країн у глобальні ланцюги вартості. Крім того, фінансування з боку China Development Bank та Exim Bank of China часто забезпечує доступ до довгострокового капіталу для держав із обмеженими можливостями залучення західних інвестицій [8; 9].

Водночас ризики залишаються суттєвими. Серед них міжнародні організації та дослідники найчастіше виділяють:

- ризик консервації сировинної спеціалізації економік;
- потенційне зростання боргового навантаження за великими інфраструктурними кредитами;
- обмежений локальний мультиплікативний ефект зайнятості в окремих проєктах;
- екологічні та соціальні виклики у видобувних галузях [9; 10].

У 2024–2025 рр. ці ризики поєднуються з новими глобальними факторами. Енергетичний перехід підвищує попит на критичні мінерали, що посилює конкуренцію за ресурси та стимулює Китай до активнішої присутності в сегментах міді, літію та кобальту. Геополітична фрагментація світової економіки підвищує значення довгострокових ресурсних партнерств із країнами Глобального Півдня. Одночасно волатильність сировинних ринків змушує країни-реципієнти переглядати умови співпраці, зокрема щодо локалізації виробництва, екологічних стандартів і переробки сировини всередині країни [6; 7].

Отже, у 2024–2025 рр. китайські інвестиції залишаються одним із ключових факторів трансформації паливно-сировинного сектору країн, що розвиваються. Вони поєднують значний модернізаційний потенціал – через розвиток інфраструктури, розширення видобувних потужностей і доступ до фінансування – із комплексом структурних ризиків. Сучасні дані свідчать про поступову еволюцію китайської моделі від суто ресурсної експансії до більш комплексних ресурсно-інфраструктурних і технологічних проєктів. Для країн-реципієнтів ключовим завданням залишається формування збалансованої політики взаємодії з китайськими інвесторами, яка дозволить максимізувати довгострокові економічні вигоди та мінімізувати боргові, структурні й екологічні ризики [5; 9; 10].

Список використаних джерел:

1. UNCTAD. World Investment Report 2024: Investment Facilitation and Digital Government. 2024. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2024_en.pdf
2. Nedopil C. China Belt and Road Initiative (BRI) Investment Report 2024. Green Finance & Development Center (Fudan University). 2025. URL: https://greenfdc.org/wp-content/uploads/2025/02/Nedopil-2025_China-Belt-and-Road-Initiative-BRI-Investment-Report-2024-1.pdf
3. Nedopil C. China Belt and Road Initiative (BRI) Investment Report 2025. Green Finance & Development Center (Fudan University). 2026. URL: <https://greenfdc.org/wp-content/uploads/2026/01/Nedopil-2026-China-BRI-Investment-Report-2025.pdf>
4. Hanemann T., Meyer A., Goh D. China's Global Investment in 2024. Rhodium Group (China Cross-Border Monitor). 2025. URL: <https://cbm.rhg.com/sites/default/files/2025-04/china-s-global-investment-in-2024.pdf>
5. World Bank. Belt and Road Economics: Opportunities and Risks of Transport Corridors. 2019. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/512941561522751830>
6. World Bank. Commodity Markets Outlook – October 2024. 2024. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstreams/6a83f625-3b89-4934-a6b4-fc0734d78faf/download>
7. International Energy Agency (IEA). Global Critical Minerals Outlook 2024. 2024. <https://iea.blob.core.windows.net/assets/ee01701d-1d5c-4ba8-9df6-abeeac9de99a/GlobalCriticalMineralsOutlook2024.pdf>
8. American Enterprise Institute (AEI). China Global Investment Tracker (CGIT). URL: <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>
9. Boston University Global Development Policy Center. China's Overseas Development Finance (CODF) Database. URL: <https://www.bu.edu/gdp/chinas-overseas-development-finance/>
10. Goodman S. et al. AidData's Geospatial Global Chinese Development Finance Dataset. Scientific Data (Nature Portfolio). 2024. URL: <https://www.nature.com/articles/s41597-024-03341-w>